

**Έκθεση της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού
Λήδας Κουρσουμπά
αναφορικά με τον χειρισμό παιδιών, οικογένειας μεταναστών χωρίς χαρτιά,
με μακροχρόνια παραμονή στην Κύπρο**

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΠΑΡΑΠΟΝΟΥ

Λευκωσία, 5 Μαΐου 2014

Γωνία Απελλή και Παύλου Νιρβάνα 5^{ος} Όροφος, 1496 Λευκωσία

Τηλ. +357 22873200, Φαξ +35722872365

Ιστοσελίδα: www.childcom.org.cy, Ηλ. Διεύθυνση: childcom@ccr.gov.cy

A. Εισαγωγή

1. Η παρούσα Έκθεση συντάχθηκε στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που μου παρέχονται από τον περί Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμο του 2007 [N.74(I)/2007], και ιδιαίτερα τα άρθρα 4(1)(ε), (2)(δ) και (2)(ι), στη βάση διερεύνησης παραπόνου, που μου υποβλήθηκε τον Ιούνιο του 2013.
2. Το συγκεκριμένο παράπονο αφορούσε χειρισμούς του Υπουργείου Εσωτερικών και του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, σε σχέση με τη μεταχείριση οικογένειας μεταναστών χωρίς χαρτιά με μακροχρόνια παραμονή στην Κύπρο, της οποίας ο πατέρας απελάθηκε, με αποτέλεσμα τη διάσπαση της οικογένειας.
3. Ιστορικό υποβολής παραπόνου: Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιτρόπων για Παιδιά (European Network of Ombudspersons for Children-ENOC), αναγνωρίζοντας τις δύσκολες συνθήκες που πολλές φορές βιώνουν τα παιδιά μεταναστών, καθώς και την επιτακτική ανάγκη για προστασία και διασφάλιση των δικαιωμάτων τους, αποφάσισε, υπό την προεδρία μου, το 17^ο Ετήσιο Συνέδριο του Δικτύου, το οποίο διεξήχθη στις Βρυξέλλες στις 25 και 26 Σεπτεμβρίου 2013, να έχει θέμα: «Παιδιά που μετακινούνται: Πρώτα απ’ όλα, παιδιά». Στα πλαίσια αυτά, θέλοντας να δώσουμε την ευκαιρία στα «παιδιά που μετακινούνται» να εκφράσουν τις απόψεις τους, αποφασίστηκε η παραγωγή ενός ντοκιμαντέρ, με το ίδιο θέμα, διάρκειας 52’ λεπτών, με τη συμμετοχή των παιδιών αυτής της ομάδας. Το Γραφείο μου επέλεξε να συμμετάσχει στην παραγωγή του εν λόγω ντοκιμαντέρ¹, με παρουσίαση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η ομάδα των παιδιών από οικογένειες μεταναστών χωρίς χαρτιά. Επιλέγηκε η συγκεκριμένη ομάδα παιδιών γιατί, όπως έχει διαφανεί μέσα από τα παράπονα που μου υποβάλλονται, τα παιδιά οικογενειών μεταναστών χωρίς χαρτιά αντιμετωπίζουν τις περισσότερες και πιο σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους. Το Γραφείο μου, μέσα από τη συνεργασία που διατηρεί με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) που δραστηριοποιούνται σε θέματα μετανάστευσης, εντόπισε παιδιά οικογενειών μεταναστών χωρίς χαρτιά τα οποία, τόσο ηλικιακά όσο και αναπτυξιακά, θα ήταν σε θέση να συμμετάσχουν στο

¹ Για το ντοκιμαντέρ ιδείτε www.childcom.org.cy, Αρχική Σελίδα “Children on the move: Children first”.

ντοκιμαντέρ. Από αυτά, τελικά, επιλέγηκε ο A.S., ένα 16χρονο τότε παιδί οικογένειας μεταναστών χωρίς χαρτιά, το οποίο γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Κύπρο. Κατά τη διαδικασία γνωριμίας και προετοιμασίας του A.S., από τους Λειτουργούς του Γραφείου μου, για τη συμμετοχή του στο ντοκιμαντέρ, ο πατέρας του A.S., κος R.R.S.S., ο οποίος βρισκόταν υπό κράτηση για παράνομη παραμονή, απελάθηκε στη χώρα καταγωγής του. Η κα A.L.B., μητέρα του A.S., μου υπέβαλε παράπονο σε σχέση με την απέλαση του συζύγου της και γενικότερα για τη μεταχείριση της οικογένειάς της από τις αρμόδιες Αρχές.

4. Επέλεξα να χρησιμοποιήσω τη συγκεκριμένη περίπτωση ως μελέτη-περίπτωσης (case-study) γιατί θεωρώ ότι, είναι αντιπροσωπευτική ενός μεγάλου αριθμού παραπόνων που μου υποβλήθηκαν τα τελευταία χρόνια αναφορικά με αποφάσεις των μεταναστευτικών αρχών, στο πλαίσιο άσκησης μεταναστευτικού ελέγχου, που άπτονται παραβιάσεων βασικών Αρχών και δικαιωμάτων του παιδιού όπως την Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, την Αρχή της Μη Διάκρισης και του σεβασμού του δικαιώματος κάθε παιδιού στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή και στην οικογενειακή ενότητα.

B. Περιγραφή Παραπόνου

5. Η κα A.L.B., μητέρα του A.S., στις 06/06/2013 επικοινωνήσε τηλεφωνικά με Λειτουργό του Γραφείου μου, για να με ενημερώσει ότι ο σύζυγός της, κος R.R.S.S., ο οποίος βρισκόταν υπό κράτηση με σκοπό την απέλαση, από τις 30/05/2013, επρόκειτο να απελαθεί αυθημερόν. Την ενημέρωση σχετικά με την απέλαση είχε λάβει από τον ίδιο το σύζυγό της, ενώ δεν είχε προηγηθεί οποιαδήποτε άλλη ενημέρωση της οικογένειας σε σχέση με το πότε θα λάμβανε χώρα η απέλαση του πατέρα.
6. Σύμφωνα με έγγραφα τα οποία προσκομίστηκαν στο Γραφείο μου από την κα A.L.B. και από το δικηγόρο της οικογένειας, οι πληροφορίες που αφορούν την περίπτωση, είναι οι εξής:
 - Ο κος R.R.S.S., υπήκοος Φιλιππινών, βρισκόταν στην Κύπρο από το 1993 με άδεια προσωρινής παραμονής και εργασίας. Το 1997 παντρεύτηκε την κα A.L.B. επίσης από τις Φιλιππίνες, η οποία βρισκόταν στην Κύπρο από το 1995, με άδεια προσωρινής παραμονής και εργασίας.

- Το ζευγάρι απέκτησε δύο παιδιά τον A.S. (ημερ. γέννησης: 17/03/1997) και τη P.S. (ημερ. γέννησης: 08/01/2006), τα οποία σήμερα φοιτούν σε Λύκειο και Δημοτικό Σχολείο, αντίστοιχα.
 - Στις 09/02/2005, αφού ο κος R.R.S.S. συμπλήρωσε 12 χρόνια αδιάλειπτης νόμιμης παραμονής στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας αποτάθηκε και καταχώρησε σχετική αίτηση για εγγραφή του ως Κύπριος πολίτης. Μετά από την εν λόγω αίτηση, οι Αρχές δεν ανανέωσαν ποτέ ξανά την άδεια παραμονής του, η οποία έληξε στις 19/03/2005. Επιπρόσθετα, δεν έλαβε μέχρι και την απέλασή του ή/και μέχρι σήμερα απάντηση σχετικά με την τύχη της αίτησής του για εγγραφή του ως Κύπριος πολίτης.
 - Έγιναν επανειλημμένες προσπάθειες, τόσο από τον ίδιο όσο και μέσω διαφόρων δικηγόρων για να εξασφαλίσει άδεια παραμονής μετά το 2005, και για να μάθει το αποτέλεσμα της αίτησής του, χωρίς όμως επιτυχία.
 - Στις 13/09/2011, κος R.R.S.S. συνελήφθηκε από την Αστυνομία με κατηγορίες παράνομης εργοδότησης και παράνομης παραμονής (Αρ. Υπόθεσης Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού 17699/2011) και τέλεσε υπό κράτηση για μερικές μέρες, μέχρι που με απόφαση του Δικαστηρίου, αφέθηκε ελεύθερος υπό όρους.
 - Στις 30/05/2013, κατά την εκδίκαση της υπό αναφορά υπόθεσης, καταδικάστηκε σε 300 ευρώ πρόστιμο. Την ίδια ημέρα και αφότου ολοκληρώθηκε η διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου συνελήφθηκε στη βάση διαταγμάτων κράτησης και απέλασης, ως απαγορευμένος μετανάστης λόγω παράνομης παραμονής στο έδαφος της Δημοκρατίας και οδηγήθηκε στα κρατητήρια του Αστυνομικού Σταθμού Λεμεσού.
7. Στις 06/06/2013, ο κος R.R.S.S. ενημέρωσε τη σύζυγό του, τηλεφωνικώς, από τα Αστυνομικά Κρατητήρια Σταθμού Λεμεσού ότι, επρόκειτο να απελαθεί εντός μερικών ωρών, η οποία και αποτάθηκε στο Γραφείο μου αναφέροντας το γεγονός.

Γ. Διερεύνηση

8. Αμέσως μετά τη λήψη, τηλεφωνικά, της πληροφόρησης σχετικά με την επικείμενη απέλαση του κου R.R.S.S., Λειτουργός του Γραφείου μου προέβηκε σε τηλεφωνικές επικοινωνίες με τις αρμόδιες Υπηρεσίες, προκειμένου να εξακριβώσει κατά πόσο η εν λόγω πληροφορία ευσταθούσε. Συγκεκριμένα, η Λειτουργός του Γραφείου μου, πραγματοποίησε τηλεφωνική επικοινωνία με τα Αστυνομικά Κρατητήρια Λεμεσού όπου ενημερώθηκε ότι, ο κος R.R.S.S. επρόκειτο να απελαθεί στη χώρα καταγωγής του, με προγραμματισμένη πτήση στις 2:00 μ.μ. της ίδιας ημέρας.
9. Στη συνέχεια, αφού η Λειτουργός του Γραφείου μου εξασφάλισε από τον Δικηγόρο της οικογένειας, πληροφορίες και έγγραφα που αφορούν το ιστορικό, επικοινωνήσε με Λειτουργό του Υπουργείου Εσωτερικών, στην οποία απέστειλε τα εν λόγω έγγραφα και με την οποία συζήτησε την περίπτωση επισημαίνοντας ότι, πραγματοποίηση της απέλασης θα οδηγήσει σε διάσπαση της οικογένειας με πολλές δυσμενείς επιπτώσεις στα παιδιά, τα οποία συνιστούσαν παραβιάσεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Η Λειτουργός του Υπουργείου Εσωτερικών, όπως ενημέρωσε προφορικά τη Λειτουργό του Γραφείου μου, ετοίμασε σημείωμα προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών με εισήγηση αναστολής της απέλασης, στη βάση του ότι, κατά τη λήψη απόφασης για απέλαση του πατέρα, δεν λήφθηκε υπόψη η οικογενειακή του κατάσταση και το συμφέρον των παιδιών του, με αποτέλεσμα ενδεχόμενη απέλαση, να επιφέρει διάσπαση της οικογένειας.
10. Παρ' όλες τις πιο πάνω προσπάθειες για αναστολή της απέλασης του κου R.R.S.S., τελικά η απέλαση πραγματοποιήθηκε όπως είχε προγραμματιστεί.
11. Ακολούθως, προέβηκα σε γραπτή παρέμβαση προς τον Υπουργό Εσωτερικών, με επιστολή ημερομηνίας 17/06/2013 (Αρ. Φακ.: ΓΕΠ 11.17.09.02.166), την οποία κοινοποίησα και στη Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης. Στην παρέμβασή μου, ανέλυσα τις σχετικές για το θέμα πρόνοιες της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τις συνεπαγόμενες υποχρεώσεις του Κράτους που απορρέουν από αυτές, οι οποίες θεωρούσα ότι παραβιάστηκαν στη συγκεκριμένη περίπτωση με την απέλαση του

πατέρα. Περαιτέρω, θέση μου ήταν ότι παρά το γεγονός ότι, ο πατέρας της οικογένειας είχε ήδη απελαθεί, θα έπρεπε να επανεξεταστεί το ενδεχόμενο παραχώρησης άδειας παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας στη βάση του ότι: α) Βρίσκονται πολλά χρόνια στην κυπριακή Δημοκρατία και έχουν προσαρμοστεί και ενσωματωθεί στην κυπριακή κοινωνία (ο πατέρας βρισκόταν 20 χρόνια στην Κύπρο, η μητέρα 18 χρόνια, ενώ συνολικά τα πρώτα 12 χρόνια είχαν συνεχή νόμιμη άδεια παραμονής και εργασίας). β) Τα παιδιά της οικογένειας με ηλικίες 16 και 7 χρόνων έχουν γεννηθεί στην Κύπρο, μιλούν την ελληνική γλώσσα, φοιτούν σε ελληνικά σχολεία και έχουν ενταχθεί πλήρως στην κυπριακή κοινωνία. γ) Έχουν υποβάλει, από το 2005, αίτηση για εγγραφή τους ως κύπριοι πολίτες, χωρίς όμως μέχρι σήμερα να λάβουν οποιονδήποτε απάντηση. Δεδομένων των πιο πάνω, υπέβαλα προς τον Υπουργό, τα ακόλουθα ερωτήματα και αιτήματα:

«Α. Να επαναξιολογηθεί, το ενδεχόμενο παραχώρησης καθεστώτος παραμονής στην Κύπρο για ανθρωπιστικούς λόγους στην κα Α.Λ.Β. και τα δύο παιδιά της και να ενημερωθώ σχετικά.

Β. Να ενημερωθώ για τους λόγους για τους οποίους κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης για απέλαση του πατέρα δεν λήφθηκε υπόψη το συμφέρον των παιδιών.

Γ. Να διερευνηθεί το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η αίτηση που έχουν υποβάλει για εγγραφή τους ως κύπριοι πολίτες και τους λόγους για τους οποίους δεν έχουν, οι ενδιαφερόμενοι, λάβει κάποια απάντηση μέχρι σήμερα, και να ενημερωθώ σχετικά.»

12. Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών απάντησε στην παρέμβασή μου με επιστολή του ημερομηνίας 25/7/2013 (Αρ. Φακ.: 3.1.27.2.320). Η πληροφόρηση που περιλήφθηκε στην επιστολή του, παρουσιάζεται αυτούσια πιο κάτω:

«.....
α) Ο ... αφίχθηκε νόμιμα στη Δημοκρατία ως επισκέπτης στις 30/07/1993 και του παραχωρήθηκε άδεια παραμονής με ισχύ μέχρι τις 14/06/1994 και ακολούθως ανανέωνε την άδεια παραμονής του με διάφορους εργοδότες μέχρι τις 19/03/2005. Έκτοτε παρέμεινε παράνομα στη Δημοκρατία. Στις 19/12/2008 ο εν λόγω αλλοδαπός συνελήφθηκε για το αδίκημα της παράνομης παραμονής και στη συνέχεια αφέθηκε ελεύθερος κατόπιν οδηγιών του Γ.Δ ΥΠ. ΕΣ υπό την προϋπόθεση ότι θα διευθετήσει την προσωρινή άδεια παραμονή του. Ωστόσο ο υπό αναφορά αλλοδαπός παρέλειψε να συμμορφωθεί με τις υποδείξεις του ΥΠ. ΕΣ.

β) Ακολούθως στις 13/09/2011 ο αλλοδαπός εντοπίστηκε να εργάζεται παράνομα και εναντίον του εξετάστηκε ποινική υπόθεση που αφορά τα αδικήματα της παράνομης εργοδότησης και της παράνομης παραμονής. Στις 30/05/2013 ο αλλοδαπός παρουσιάστηκε ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού όπου καταδικάστηκε σε 150 και 200 Ευρώ πρόστιμο. Λόγω της καταδίκης του συνελήφθηκε δυνάμει διαταγμάτων κράτησης και απέλασης.

Σημειώνεται ότι η σύζυγος του ... και τα δύο ανήλικα παιδιά του βρίσκονται επίσης παράνομα στο έδαφος της ΚΔ και είναι αναζητούμενα πρόσωπα και μόλις εντοπιστούν θα εκδοθούν εναντίον τους διατάγματα απέλασης. Σύμφωνα με πληροφόρηση από την Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης, ο εν λόγω αλλοδαπός ουδέποτε δήλωσε ότι έχει σύζυγο και παιδιά στην Κύπρο.

2. Υπό το φως των πιο πάνω οι Αρχές απέλασαν τον ... στη χώρα του στις 06/06/2013 και προτίθενται να λάβουν μέτρα για τον επαναπατρισμό της συζύγου και των τέκνων μόλις εντοπιστούν.»

13. Στη βάση των πιο πάνω χειρισμών που έτυχε η εν λόγω οικογένεια, καθώς και των απαντήσεων που λήφθηκαν σχετικά με τα ερωτήματα που είχαν τεθεί προς τις αρμόδιες Υπηρεσίες, αποφάσισα να προχωρήσω σε εξέταση και αξιολόγηση του χειρισμού της περίπτωσης από το Υπουργείο Εσωτερικών, η οποία αναλύεται παρακάτω.

Δ. Νομικό Πλαίσιο

Δ.1 Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

14. Η **Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού**, την οποία η Δημοκρατία κύρωσε (μετά την ψήφιση του Νόμου 243/1990) και, κατά συνέπεια τη δεσμεύει με αυξημένη ισχύ έναντι οποιουδήποτε εθνικού νόμου, επιβάλλει ότι σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές Αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, **πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού** [Άρθρο 3(1)]. Επιπλέον, τα «*Κράτη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις*

υποχρεώσεις των γονέων του, των νόμιμων κηδεμόνων του ή των άλλων προσώπων που είναι νομικά υπεύθυνοι γι' αυτό, και παίρνουν για το σκοπό αυτόν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα» [Άρθρο 3(2)].

15. Κάτω από τη Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε **το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του**, παρά τη θέλησή του, εκτός εάν οι αρμόδιες Αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους νόμους και διαδικασίες ότι, ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού [Άρθρο 9 (1)].
16. Δυνάμει της Σύμβασης, τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξασφάλιση της **αναγνώρισης της Αρχής, σύμφωνα με την οποία και οι δύο γονείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του**. Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί τη βασική μέριμνα των γονιών/κηδεμόνων του. Για την εγγύηση και την προώθηση των δικαιωμάτων που εκφράζονται στην παρούσα Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους γονείς και στους νόμιμους εκπροσώπους του παιδιού, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους για την ανατροφή του παιδιού και, εξασφαλίζουν τη δημιουργία οργανισμών, ιδρυμάτων και υπηρεσιών [Άρθρο 18(1) και (2)].
17. Σύμφωνα με την **Αρχή της Μη Διάκρισης** που κατοχυρώνεται από το Άρθρο 2 της Σύμβασης, τα κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα, κάθε παιδιού και να του τα εξασφαλίζουν, ανεξάρτητα από την κατάσταση και το καθεστώς των γονέων του.
18. Το **Γενικό Σχόλιο αρ.14²**, της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, κατά την εφαρμογή της Αρχής της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού αναλύει ότι:

²General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1), CRC/C/GC/14.

*“5. The full application of the concept of the child's best interests requires the **development of a rights-based approach, engaging all actors, to secure the holistic physical, psychological, moral and spiritual integrity** of the child and promote his or her human dignity.*

.....

*6. c) A rule of procedure: Whenever a decision is to be made that will affect a specific child, an identified group of children or children in general, the decision-making process must include **an evaluation of the possible impact (positive or negative) of the decision on the child or children concerned**. Assessing and determining the best interests of the child **require procedural guarantees**. Furthermore, **the justification of a decision must show that the right has been explicitly taken into account**. In this regard, States parties shall **explain how the right has been respected in the decision, that is, what has been considered to be in the child's best interests; what criteria it is based on; and how the child's interests have been weighed against other considerations**, be they broad issues of policy or individual cases.*

.....

*30. The Committee emphasizes that the scope of decisions made by administrative authorities at all levels is very broad, covering decisions concerning education, care, health, the environment, living conditions, protection, **asylum, immigration, access to nationality**, among others. Individual decisions taken by administrative authorities in these areas must be assessed and guided by the best interests of the child, as for all implementation measures.”*

19. Οι πιο πάνω πρόνοιες της Σύμβασης και της σχετικής Νομολογίας της, στοχεύουν πρωτίστως να διασφαλίσουν το δικαίωμα στο παιδί να μεγαλώνει και με τους δύο γονείς του, νοουμένου ότι, αυτό είναι προς το συμφέρον του. Ακόμα και στις περιπτώσεις όπου ο αποχωρισμός είναι αποτέλεσμα απέλασης, συνιστά υποχρέωση του κράτους η καθιέρωση συγκεκριμένης διαδικασίας, η οποία να εφαρμόζεται κατά τη λήψη απόφασης σε σχέση με την απέλαση του γονιού κατά την οποία να αξιολογείται το συμφέρον των παιδιών. **Για την αξιολόγηση του συμφέροντος του παιδιού, θα πρέπει να υπάρχει ξεκάθαρος καθορισμός κριτηρίων, ενιαίος χειρισμός καθώς και διυπηρεσιακός συντονισμός και συνεργασία ανάμεσα στις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες, ώστε να αξιολογούνται όλες οι επιπτώσεις που η συγκεκριμένη απόφαση θα επιφέρει στη ζωή του παιδιού.**

20. Περαιτέρω, σύμφωνα με το Άρθρο 16 της Σύμβασης, κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένειά του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του, ενώ το παιδί δικαιούται να προστατεύεται από τον Νόμο έναντι τέτοιων επεμβάσεων ή προσβολών.

Δ.2 Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)

21. Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού και το δικαίωμα κάθε παιδιού στην προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής, αποτελούν θεμελιώδη δικαιώματα, τα οποία προστατεύονται επίσης από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε.

22. Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. με το Άρθρο 7, κατοχυρώνει το δικαίωμα κάθε προσώπου, συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών, στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, ενώ με το Άρθρο 24 κατοχυρώνει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα κάθε παιδιού στην προστασία και φροντίδα που απαιτείται για την καλή διαβίωσή του, το δικαίωμά του να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη του σε ζητήματα που το αφορούν, σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά του, ενώ επιβάλλεται υποχρέωση όπως σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε από δημόσιες Αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, να δίνεται πρωταρχική σημασία στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού. Το Άρθρο 24(3), κατοχυρώνει επίσης το δικαίωμα του παιδιού, να διατηρεί τακτικά προσωπικές σχέσεις και απ' ευθείας επαφές με τους δύο γονείς του, εκτός εάν τούτο είναι αντίθετο προς το συμφέρον του.

23. Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. επιβάλλει -στους τομείς που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της Ένωσης- την υποχρέωση σεβασμού των πιο πάνω δικαιωμάτων των παιδιών, τόσο στα ίδια τα όργανα της Ε.Ε. όταν νομοθετούν όσο και στα κράτη μέλη, όταν εφαρμόζουν ευρωπαϊκό ενωσιακό δίκαιο. Ένα τέτοιος τομέας όπου υπάρχει συναρμοδιότητα της Ένωσης και των κρατών μελών είναι και η μετανάστευση και στο βαθμό που τα θέματά της δεν ρυθμίζονται από το ευρωπαϊκό δίκαιο, τα κράτη μέλη μπορούν να υιοθετούν και να εφαρμόζουν την εθνική μεταναστευτική πολιτική, **πάντοτε όμως υπό το φως των υποχρεώσεων που απορρέουν από το ευρωπαϊκό και το διεθνές δίκαιο.**

24. Η Ε.Ε., για τα θέματα της μετανάστευσης, έχει υιοθετήσει αριθμό Οδηγιών και Κανονισμών, στα οποία περιλήφθηκαν οι βασικές αρχές που διέπουν τη μεταναστευτική της πολιτική, όπως είναι η παραχώρηση στους νομίμως διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών, μετά από πέντε έτη νόμιμης διαμονής σε κράτος μέλος, του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος καθώς και του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης, η διασφάλιση της επιστροφής των μεταναστών χωρίς χαρτιά με σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, και ο καθορισμός του δικαιώματος των κρατών μελών να παραχωρούν άδεια παραμονής για οποιοδήποτε λόγο σε μετανάστες χωρίς χαρτιά ανά πάσα στιγμή.
25. Κατά την ενσωμάτωση και εφαρμογή, επομένως, των πιο πάνω Οδηγιών, τα κράτη μέλη έχουν υποχρέωση να τηρούν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε.. Όσον αφορά το δικαίωμα στην οικογενειακή ενότητα στο πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής, το ΔΕΕ με τη νομολογία του³ έχει αναγνωρίσει τον θεμελιώδη χαρακτήρα του δικαιώματος οικογενειακής ενότητας, καθώς επίσης και του δικαιώματος του παιδιού να διαβιοί με τους γονείς του, **ο σεβασμός του οποίου συνεπάγεται υποχρεώσεις για τα κράτη μέλη, είτε σε σχέση με την υποχρέωσή τους να μην απελάσουν κάποιο πρόσωπο, είτε με την υποχρέωσή τους να ενεργήσουν θετικά, επιτρέποντας την είσοδο και διαμονή στο έδαφός τους. Το ΔΕΕ, αναγνώρισε περαιτέρω, τις Αρχές της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σε ότι αφορά ιδίως τον σεβασμό της οικογενειακής ζωής και το δικαίωμα του παιδιού σε αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, αναγκαίο συστατικό της οποίας είναι η ανατροφή του εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος. Περαιτέρω, το ΔΕΕ αναγνώρισε την υποχρέωση των κρατών να μεριμνούν ώστε να μην επέρχεται χωρισμός του παιδιού από τους γονείς του χωρίς τη βούλησή τους, και την ευνοϊκή αντιμετώπιση και εξέταση των αιτήσεων για οικογενειακή επανένωση. Τέλος, το ΔΕΕ αποφάνθηκε με σαφήνεια αναφορικά με τα δικαιώματα του παιδιού αναλύοντας τις διατάξεις του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Συγκεκριμένα, συσχέτισε το δικαίωμα για σεβασμό της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής, με**

³ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, Υπόθεση C-540/03 , Απόφαση Ημερ. 27/6/2006.

την υποχρέωση συνεκτιμήσεως του συμφέροντος του παιδιού [Άρθρο 24(2)], καθώς και με την αναγκαιότητα, να διατηρεί κάθε παιδί τακτικές προσωπικές σχέσεις με τους δύο γονείς του [Άρθρο 24(3)].

26. Είναι αποδεκτό ότι, σύμφωνα τόσο με το διεθνές όσο και το ευρωπαϊκό δίκαιο, οι πιο πάνω διατάξεις και Αρχές δεν γεννούν δικαίωμα εισόδου ή παραμονής μεταναστών στη χώρα και εξακολουθεί το κράτος μέλος να έχει το δικαίωμα να ασκήσει τα κυριαρχικά του δικαιώματα, πάντοτε όμως σύμφωνα με τις πιο πάνω αρχές και σύμφωνα επίσης με τις γενικές αρχές διοικητικού δικαίου. **Εκείνο που επιβάλλουν, επομένως, οι πιο πάνω διατάξεις και Αρχές, είναι όπως το κράτος μέλος κατά την άσκηση των κυριαρχικών του δικαιωμάτων, λαμβάνει, σε κάθε περίπτωση, υπόψη του, τα δικαιώματα και το συμφέρον του παιδιού.**
27. Η βασική αυτή Αρχή περιλαμβάνεται επίσης και στην Οδηγία 2008/115/ΕΚ ⁴, η οποία θέτει τους κοινούς κανόνες που διέπουν τις επιστροφές των μεταναστών χωρίς χαρτιά στα κράτη μέλη της Ε.Ε. και η οποία απαιτεί σε κάθε απόφαση των Αρχών του κράτους μέλους, κατά την εφαρμογή της Οδηγίας, να λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον του παιδιού και η οικογενειακή ζωή, ενώ παρέχει την ευχέρεια στα κράτη να αποφασίζουν, *«ανά πάσα στιγμή, να χορηγήσουν αυτόνομη άδεια διαμονής ή άλλη άδεια που παρέχει δικαίωμα παραμονής για λόγους φιλευσπλαχνίας, ανθρωπιστικούς ή άλλους λόγους, σε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος διαμένει παράνομα στο έδαφός τους.»*
28. Η πιο πάνω Οδηγία έχει ενσωματωθεί στον περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμο, ο οποίος στο Άρθρο 18ΟΖ, προβλέπει ότι, κατά την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 18ΟΔ μέχρι 18ΠΘ που αφορούν αποφάσεις απέλασης αλλά και κράτησης, ο Διευθυντής οφείλει να λαμβάνει υπόψη μεταξύ άλλων, **το συμφέρον του παιδιού και την οικογενειακή ζωή.** Στο Άρθρο 18ΠΣΤ, αναφορικά με την κράτηση με σκοπό την απέλαση, ορίζεται ότι, η κράτηση επιτρέπεται μόνο σε περίπτωση που δεν μπορούν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά άλλα επαρκή και λιγότερο καταναγκαστικά μέτρα και μόνο για την προετοιμασία της επιστροφής και/ή

⁴Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, 24/12/2008.

τη διεκπεραίωση της διαδικασίας απομάκρυνσης, ιδίως εάν υπάρχει κίνδυνος διαφυγής ή όταν ο υπήκοος τρίτης χώρας αποφεύγει ή παρεμποδίζει την προετοιμασία της επιστροφής. Περαιτέρω, σύμφωνα με το ίδιο Άρθρο, τέτοια κράτηση έχει τη μικρότερη δυνατή διάρκεια και διατηρείται μόνο καθόσον χρόνο η διαδικασία απομάκρυνσης εξελίσσεται ή εκτελείται με τη δέουσα επιμέλεια.

29. Επιπρόσθετα, ο εν λόγω Νόμος προβλέπει ότι, το Υπουργικό Συμβούλιο, έχει την αρμοδιότητα να αποφασίζει όπως, για λόγους φιλευσπλαχνίας ή ανθρωπιστικούς ή άλλους λόγους, σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας απομάκρυνσης, παραχωρεί άδεια παραμονής σε υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν παράνομα στη Δημοκρατία, διακριτική ευχέρεια που, όπως προανέφερα, παρέχεται από την ίδια την Οδηγία 2008/115/EK, στα κράτη μέλη.

Δ.3 Το Συμβούλιο της Ευρώπης και η νομολογία του ΕΔΑΔ

30. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) προστατεύει στο Άρθρο 8, το δικαίωμα κάθε προσώπου στην απόλαυση της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής, χωρίς αδικαιολόγητη και δυσανάλογη παρέμβαση. Το εν λόγω δικαίωμα, περιλαμβάνει, βεβαίως, και την προστασία μεταναστών από την απέλαση ή το δικαίωμα των μεταναστών σε οικογενειακή επανένωση, στο βαθμό που η διάσπαση της οικογένειας λόγω της απέλασης ή η απέλαση προσώπου στη χώρα καταγωγής του ή η άρνηση του κράτους να εγκρίνει αίτημα για οικογενειακή επανένωση, γίνεται υπό συνθήκες που παραβιάζουν το δικαίωμα στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή.
31. Η Νομολογία του ΕΔΑΔ, ερμηνεύει και κατευθύνει το πεδίο εφαρμογής του πιο πάνω Άρθρου σε περιπτώσεις ειδικότερα, που η απέλαση αφορά ή έχει επιπτώσεις σε ανήλικους. Σύμφωνα με την απόφαση του δικαστηρίου στην υπόθεση **Üner κατά Ολλανδίας**⁵ αναφέρεται ότι, προκειμένου να αξιολογηθεί κατά πόσο η απόφαση της απέλασης θα οδηγήσει σε παραβίαση της διάταξης αυτής, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται τα κριτήρια όπως αναλύθηκαν στην υπόθεση **Boultif κατά**

⁵Üner κατά Ολλανδίας Υπόθεση Αρ. 46410/99, Απόφαση Ημερ. 18/10/2006

Ελβετίας⁶. Ανάμεσα στα κριτήρια αυτά συμπεριλαμβάνονται και α) η οικογενειακή κατάσταση του αιτούντος, όπως η διάρκεια του γάμου, καθώς και άλλοι παράγοντες που εκφράζουν την αποτελεσματικότητα της οικογενειακής ζωής ενός ζευγαριού, β) αν υπάρχουν παιδιά από τον γάμο, και αν ναι, την ηλικία τους και γ) η σοβαρότητα των δυσκολιών που ο/η σύζυγος είναι πιθανό να αντιμετωπίσει στη χώρα στην οποία ο αιτών πρόκειται να απελαθεί. Το Δικαστήριο, στην υπόθεση *Üner κατά Ολλανδίας*⁷ προσδιορίζει δύο επιπρόσθετα κριτήρια τα οποία θα πρέπει να συνυπολογίζονται στις περιπτώσεις απέλασης γονέα, τα οποία είναι: α) **το συμφέρον και η ευημερία των παιδιών, ιδίως η σοβαρότητα των δυσκολιών που τα παιδιά του προσφεύγοντος πιθανό να αντιμετωπίσουν στη χώρα στην οποία ο αιτών θα απελαθεί**, β) η στερεότητα των κοινωνικών, πολιτιστικών και οικογενειακών δεσμών με τη χώρα υποδοχής και με τη χώρα προορισμού. Το σκεπτικό του Δικαστηρίου σε σχέση με το δεύτερο σημείο, το οποίο αναλύεται στην εν λόγω υπόθεση, είναι ότι, η διάρκεια διαμονής ενός ατόμου στη χώρα υποδοχής είναι ένα από τα στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη διότι όσο περισσότερο ένα άτομο έχει διαμείνει σε μια συγκεκριμένη χώρα, τόσο ισχυρότερους δεσμούς έχει αναπτύξει με τη χώρα αυτή και άρα τόσο αδύναμοι θα είναι οι δεσμοί με τη χώρα καταγωγής του.

32. Περαιτέρω στην υπόθεση *Sen κατά Κάτω Χωρών*⁸, το ΕΔΑΔ αποφάνθηκε ότι με το Άρθρο 8, μπορεί να συνεπάγονται θετικές για τα κράτη μέλη υποχρεώσεις προκειμένου να επιτυγχάνεται ο σεβασμός της οικογενειακής ζωής, όπως, για παράδειγμα, η παραχώρηση αδειών παραμονής για σκοπούς οικογενειακής ενότητας. Επιπρόσθετα, το ΕΔΑΔ επισήμανε ότι, τόσο στις αρνητικές όσο και στις θετικές υποχρεώσεις θα πρέπει να συνυπολογίζονται τα συμφέροντα του ατόμου και της κοινωνίας στο σύνολό της και στην ανάλυσή του διευκρίνισε ότι, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ηλικία των παιδιών, η κατάστασή τους στη χώρα καταγωγής τους και ο βαθμός εξαρτήσεώς τους από τους οικείους τους.

⁶Boultif κατά Switzerland, Υπόθεση Αρ. 54273/00, Απόφαση Ημερ. 02/11/2001

⁷ Το ίδιο με το 5.

⁸Sen κατά Κάτω Χωρών, Υπόθεση Αρ.31465/96, Απόφαση, Ημερ 21/12/2001

33. Το Συμβούλιο της Ευρώπης, και η Επιτροπή Υπουργών έχουν επίσης αναπτύξει και θεσμοθετήσει σωρεία δεσμευτικών πράξεων και κατευθυντήριων γραμμών αναφορικά με τα θέματα μετανάστευσης που άπτονται δικαιωμάτων των παιδιών μεταναστών και ειδικότερα έχει προβεί σε συστάσεις, προς τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, ως προς τις υποχρεώσεις τους για θέσπιση κατάλληλων διαδικασιών ή πρακτικών, που να προστατεύουν τα δικαιώματα των παιδιών μεταναστών δεύτερης γενιάς.

Ε. Διαπιστώσεις /Συμπεράσματα Επιτρόπου

34. Μέσα από τη διερεύνηση του συγκεκριμένου παραπόνου, το οποίο θεωρώ ότι είναι ενδεικτικό πολλών παρόμοιων περιπτώσεων τα οποία υποβλήθηκαν στο Γραφείο μου, επιβεβαιώνω για ακόμη μια φορά τη διαπίστωση την οποία παραθέτω και στις Ετήσιες Εκθέσεις μου (ίδετε Ετήσια Έκθεση 2010, σελ. 200 & Ετήσια Έκθεση 2012, σελ. 99) **για απουσία μεταναστευτικής πολιτικής σύμφωνης με τις διεθνείς υποχρεώσεις της Δημοκρατίας για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία να ρυθμίζει με ενιαίο και εξατομικευμένο τρόπο τα θέματα των οικογενειών μεταναστών και ειδικότερα των οικογενειών μεταναστών χωρίς χαρτιά, με μακροχρόνια παραμονή στην Κύπρο. Η έλλειψη μεταναστευτικής πολιτικής συνδέεται άμεσα με την απουσία νομοθεσιών, κριτηρίων, και διοικητικών πρακτικών τα οποία να εφαρμόζονται από τις αρμόδιες Αρχές και τα οποία να λαμβάνουν υπόψη τις συνθήκες και τις ιδιάζουσες περιστάσεις μιας οικογένειας, ώστε να διασφαλίζεται το συμφέρον των παιδιών.**

35.1.Επί του συγκεκριμένου θέματος, οι διαπιστώσεις μου συμπίπτουν με τις διαπιστώσεις της Επιτρόπου Διοικήσεως στην Έκθεσή της ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων⁹, σύμφωνα με την οποία, αναφορικά με την ανάγκη ρύθμισης του νομικού καθεστώτος μεταναστών με μακρά και εδραιωμένη παραμονή στην Κύπρο, επισημαίνει την *«ανυπαρξία ενός αποτελεσματικού*

⁹ Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με την ανάγκη ρύθμισης του νομικού καθεστώτος μεταναστών με μακρά και εδραιωμένη παραμονή στην Κύπρο, Οκτώβριος 2013.

πλαisiού διασφάλισης καθεστώτος νομιμότητας και μονιμότητας στις οικογένειες μεταναστευτικής προέλευσης που είναι ενταγμένες στην κυπριακή κοινωνία», (παράγραφος 10).

35.2. Συμφωνώ, επίσης, με τη θέση που εκφράζεται στην παράγραφο 2 της ίδιας Έκθεσης, στην οποία καταγράφονται μερικοί από τους παράγοντες, οι οποίοι έχουν συμβάλει στη δημιουργία του ζητήματος και στον αδιέξοδο έως τώρα χειρισμό του. Συγκεκριμένα, οι παράγοντες που εντοπίζονται είναι «η παράλειψη, της κυπριακής πολιτείας, να σχεδιάσει και να υιοθετήσει ένα σαφές πλαίσιο ελέγχου και ρύθμισης της μετανάστευσης, και όταν ακόμη κατέστη εμφανές ότι η χώρα μετεξελισσόταν από χώρα αποστολής μεταναστών σε χώρα υποδοχής μεταναστών, η αδυναμία του νομοθετικού πλαισίου να ανταποκριθεί στις σύγχρονες προκλήσεις και απαιτήσεις της μετανάστευσης, η άρνηση των αρμόδιων μεταναστευτικών αρχών να παραδεχθούν ότι κάποιος αριθμός μεταναστών θα αποκτήσει εύλογες αξιώσεις συνέχισης της παραμονής του και απόκτησης δικαιωμάτων ή θα καταστεί μη απελάσιμος και άρα θα πρέπει να νομιμοποιηθεί, η εμμονή στην τήρηση αχρείαστα γραφειοκρατικών και χρονοβόρων διαδικασιών για τον καθορισμό του καθεστώτος διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών, η απουσία προγραμμάτων οικειοθελούς επαναπατρισμού, η παραχώρηση ευρείας διακριτικής ευχέρειας στις εμπλεκόμενες αρχές, με αποτέλεσμα την περιπτωσιολογική αντιμετώπιση των ζητημάτων, χωρίς συνοχή, συνέπεια και διαφάνεια και η προσπάθεια τήρησης των σχετικών ευρωπαϊκών υποχρεώσεων στο ελάχιστο απαιτούμενο μέτρο και συχνά μόνο επιφανειακά».

36. Το θέμα των οικογενειών μεταναστών χωρίς χαρτιά, οι οποίες έχουν μακρόχρονη παραμονή στη χώρα, επηρεάζει πολλά παιδιά μεταναστών. Ως εκ τούτου, έχω προβεί τόσο σε εξατομικευμένες και ομαδοποιημένες παρεμβάσεις, προς τους αρμόδιους Υπουργούς όσο και σε σφαιρική συζήτηση του θέματος, το 2012, με την τότε Υπουργό Εσωτερικών (ίδτετε Ετήσια Έκθεση της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού 2011, σελ. 76 και Ετήσια Έκθεση 2012, σελ. 90-91).

36.1. Οι εν λόγω περιπτώσεις αφορούν κυρίως είτε οικογένειες αιτητών πολιτικού ασύλου, των οποίων η αίτηση έχει εξεταστεί και απορριφθεί από τις αρμόδιες Αρχές μετά από πολλά χρόνια και, ως εκ τούτου, βρίσκονται χωρίς νομικό

καθεστώς στη χώρα, είτε οικογένειες μεταναστών που βρίσκονταν στην Κύπρο υπό το καθεστώς προσωρινής άδειας παραμονής, η οποία σε κάποιες περιπτώσεις έχει λήξει και δεν επιτράπηκε η ανανέωσή της παρά τη μακρόχρονη παρουσία τους στην Κύπρο, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο άμεσης απέλασης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως και στη συγκεκριμένη που εξετάζω στην παρούσα Έκθεση, οι μετανάστες έχουν υποβάλει και αίτηση για πολιτογράφηση, της οποίας η εξέταση πολύ συχνά μένει σε εκκρεμότητα για περίοδο 5 - 6 χρόνων ή για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα. Κατά το διάστημα αυτό φαίνεται ότι, συνειδητά οι Αρχές δεν ανανεώνουν πλέον την άδεια παραμονής τους ή απαιτούν ιδιαίτερα δύσκολες γραφειοκρατικές διαδικασίες για την έκδοση άδειας παραμονής, με αποτέλεσμα οικογένειες και παιδιά να περιέρχονται σε παράτυπη κατάσταση σε ότι αφορά το καθεστώς παραμονής τους. Σε ορισμένες δε περιπτώσεις, ο ένας από τους δύο γονείς έχει ήδη απελαθεί, ενώ σε άλλες περιπτώσεις, ο ένας εκ των δύο γονέων βρίσκεται υπό κράτηση, με σκοπό την απέλαση, χωρίς όμως να υπάρχουν σοβαρές πιθανότητες εκτέλεσης του διατάγματος απέλασης, για διάφορους νομικούς ή πραγματικούς λόγους.

36.2 Κατά τη διάρκεια της μακρόχρονης παραμονής των οικογενειών αυτών στην Κύπρο, η πλειονότητα των παιδιών, που κατά κανόνα έχουν γεννηθεί στην Κύπρο, φοιτούν σε ελληνόφωνα σχολεία, έχουν προσαρμοστεί στις συνθήκες ζωής της Κύπρου και έχουν ενταχθεί σε μεγάλο βαθμό στην κυπριακή κοινωνία. Ως εκ τούτου, η απόφαση του Κράτους να απελάσει, τον ένα γονέα ή όλη την οικογένεια, διαταράσσει τις ισορροπίες που έχουν δημιουργηθεί κατά τη διάρκεια της παραμονής των οικογενειών αυτών στην Κύπρο. Ταυτόχρονα, δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι, είναι προς το συμφέρον του παιδιού, μετά από τόσα χρόνια παραμονής και πλήρους ένταξης στην κυπριακή κοινωνία, να καλείται, είτε το ίδιο ή ένας εκ των γονέων του είτε ολόκληρη η οικογένεια να εγκαταλείψουν την Κύπρο αποκλειστικά και μόνο στη βάση της παράνομης διαμονής τους και ενώ δεν συντρέχει κανένας λόγος δημόσιας τάξης ή ασφάλειας.

37. **Η οικογένεια S., θεωρώ ότι, εμπίπτει στην πιο πάνω ομάδα οικογενειών μεταναστών διότι έχει μακροχρόνια και εδραιωμένη παραμονή στην Κύπρο.**

- 37.1. Συγκεκριμένα, η οικογένεια βρίσκεται πολλά χρόνια στην Κυπριακή Δημοκρατία. Ο πατέρας βρίσκεται 20 χρόνια στην Κύπρο, η μητέρα 18 και τα δύο παιδιά, 17 και 8 ετών έχουν γεννηθεί στην Κύπρο. Ολόκληρη η οικογένεια έχει προσαρμοστεί και ενσωματωθεί στην κυπριακή κοινωνία, έχει αναπτύξει ισχυρούς δεσμούς με τη χώρα φιλοξενίας, ενώ οι δεσμοί με τη χώρα καταγωγής έχουν αποδυναμωθεί. Επιπρόσθετα, οι γονείς για τα πρώτα 12 χρόνια της παραμονής τους ανανέωναν την άδεια παραμονής τους και συνεισέφεραν με την εργασία τους στην οικονομία της χώρας.
- 37.2. Όσον αφορά τα δύο ανήλικα παιδιά έχουν γεννηθεί στην Κύπρο, φοιτούν σε δημόσια ελληνικά σχολεία, μιλούν την ελληνική γλώσσα, ζουν και συμπεριφέρονται με τις τοπικές συνήθειες ενώ δεν γνωρίζουν καθόλου τη χώρα, τη γλώσσα και τις νοοτροπίες της χώρας καταγωγής των γονιών τους.
- 37.3. Ειδικότερα ο 17χρονος Α.Σ. έχει ενσωματωθεί εντελώς στην κυπριακή κοινωνία και όπως έχει αναφέρει, σε Λειτουργούς του Γραφείου μου στα πλαίσια της συμμετοχής του στην παραγωγή του ντοκιμαντέρ με θέμα: «*Παιδιά που μετακινούνται: Πρώτα απ' όλα, παιδιά*» (ίδετε παράγραφος 3 πιο πάνω), δεν γνωρίζει τη χώρα καταγωγής των γονέων του, έχει δημιουργήσει συναισθηματικές και κοινωνικές σχέσεις στην Κύπρο, θεωρεί την Κύπρο πατρίδα του και ουσιαστικά αυτοκαθορίζεται ως Κύπριος.
38. Από την απάντηση του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, ημερ. 25/7/2013 (ίδετε παράγραφο 12 πιο πάνω) διαπιστώνω ότι, **κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης για απέλαση δεν λήφθηκε υπόψη η οικογενειακή κατάσταση του κου S. και το συμφέρον των παιδιών του, είτε διότι από πλευράς Διοίκησης δεν έγινε επαρκής έρευνα, είτε διότι ενώ γνώριζαν, επέλεξαν να αγνοήσουν τη συγκεκριμένη πληροφόρηση. Η πράξη της απέλασης οδήγησε στη διάσπαση της οικογένειας και τον αποχωρισμό των παιδιών από τον πατέρα τους και, ως εκ τούτου, παραβιάστηκαν η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, το δικαίωμα των παιδιών να μεγαλώνουν και με τους δύο γονείς τους και το δικαίωμά τους στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή.** Η εξήγηση η οποία δόθηκε, με την απάντηση του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών ότι, «...ο εν λόγω αλλοδαπός ουδέποτε

δήλωσε ότι έχει σύζυγο και παιδιά στην Κύπρο», δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή για τους πιο κάτω λόγους:

- A. Πρώτον, μέσα από τη συγκεκριμένη εξήγηση ουσιαστικά η διοίκηση εναποθέτει την ευθύνη για πληροφόρηση, αποκλειστικά στον πολίτη. Αυτό παραβιάζει τις Γενικές Αρχές που διέπουν τη δράση της Δημόσιας Διοίκησης και ειδικότερα το Άρθρο 45(1) του Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμο του 1999 [N.158(I)/1999], σύμφωνα με το οποίο «*Η διοίκηση, κατά την άσκηση της διακριτικής της εξουσίας, οφείλει να προβαίνει σε επαρκή έρευνα όλων των σχετικών με την υπόθεση γεγονότων*».
- B. Δεύτερον, ακόμα και στην περίπτωση που η πιο πάνω πληροφόρηση είναι ορθή, δηλαδή ότι, ο ίδιος ο μετανάστης δεν προσκόμισε στο Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης τα απαραίτητα έγγραφα (πιστοποιητικό γάμου, πιστοποιητικά γεννήσεως) για τα μέλη της οικογένειας που δημιούργησε, η σχετική πληροφόρηση ότι, ο μετανάστης συνήψε γάμο και απέκτησε δύο παιδιά υπήρχε καταγεγραμμένη σε πολλά έγγραφα, τα οποία ήταν σε γνώση των αρμόδιων Αρχών. Επομένως, προκύπτει ότι, η πληροφόρηση αναφορικά με την οικογενειακή του κατάσταση ήταν γνωστή στις Αρχές και, ως εκ τούτου, όφειλαν να προβούν σε ενέργειες για ενημέρωση του Αρχείου τους.
- Γ. Μερικά από τα έγγραφα που προσκομίστηκαν στις Αρχές στα οποία αναφέρονται πληροφορίες για την οικογένεια S. είναι: α) η αίτηση για άδεια παραμονής την οποία υπέβαλαν οι γονείς για το μεγαλύτερο παιδί, τον A.S., η οποία και εκδόθηκε με ημερομηνία έκδοσης 07/02/2001 και ίδιο αρ. φακέλου (M.P. B952165) με τη μητέρα, β) η επιστολή του πατέρα προς το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης ημερομηνίας 26/04/2006, στην οποία κάνει αναφορά στη σύζυγο και τα δύο παιδιά του, γ) το Παράρτημα Β', το οποίο επισυνάφθηκε με την Αίτηση του Ανωτάτου Δικαστηρίου (Form S.C.1G) σχετικά με την υπόθεση Αρ. 2789/2013, μεταξύ R.R.S.S. και Κυπριακής

Δημοκρατίας μέσω Υπουργείου Εσωτερικών, Διευθυντή του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, σε σχέση με τα διατάγματα κράτησης και απέλασης του κου R.R.S.S., όπου περιγράφεται με λεπτομέρεια η οικογενειακή του κατάσταση, δ) το έντυπο M127 για Αίτηση για χορήγηση πιστοποιητικού πολιτογράφησης, το οποίο υπόβαλε ο πατέρας το 2005, όπου στο σχετικό πεδίο της αίτησης καταγράφηκαν στοιχεία που αφορούν την οικογενειακή του κατάσταση, ε) πληροφόρηση σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση του μετανάστη, που παραχωρήθηκε και στις 06/06/2013 από τη Λειτουργό του Γραφείου μου η οποία είχε άμεση επικοινωνία τόσο με τα Αστυνομικά Κρατητήρια Λεμεσού όσο και με το Υπουργείο Εσωτερικών.

39. Η ανακήρυξη από τις Αρχές των παιδιών ως **«..αναζητούμενα πρόσωπα και μόλις εντοπιστούν θα εκδοθούν εναντίον τους διατάγματα απέλασης»**,¹⁰ εκτός του ότι, αναδεικνύει απαράδεκτη σκληρότητα, παραβιάζει την Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, την Αρχή της Μη Διάκρισης, το δικαίωμα της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και το δικαίωμα στην εκπαίδευση.

39.1. Συγκεκριμένα, ενδεχόμενη απέλαση των παιδιών και, ειδικότερα, του 17χρονου A.S., ο οποίος, όπως επεξηγήθηκε πιο πάνω, έχει αναπτύξει ισχυρότατους δεσμούς με τη χώρα γέννησης και διαμονής του, ενώ ουσιαστικά έχει ανύπαρκτους δεσμούς και ελάχιστη γνώση για τη χώρα καταγωγής του, θεωρώ ότι, **παραβιάζει κατάφωρα το δικαίωμά του στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, αλλά και σωρεία άλλων δικαιωμάτων όπως αυτά κατοχυρώνονται στη Σύμβαση και άλλες διεθνείς πράξεις, όπως αναλύθηκαν πιο πάνω.** Επιπλέον, η απέλασή του, όχι μόνο θα εμποδίσει τη δυνατότητα να ολοκληρώσει τη φοίτησή του στη Μέση Εκπαίδευση στην Κύπρο, αλλά και δυνατό να τον εμποδίσει να ολοκληρώσει τη Μέση Εκπαίδευση στις Φιλιππίνες, δεδομένου ότι, δεν γνωρίζει τη γλώσσα. Ένα τέτοιο γεγονός θα αποτελέσει τεράστιο εμπόδιο στη μελλοντική εκπαιδευτική και επαγγελματική του πορεία και παραβιάζει το δικαίωμά του στην

¹⁰ Επιστολή του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών ημερομηνίας 25/7/2013 (Αρ. Φακέλου 3.1.27.2.320), ίδετε παράγραφο 11 της παρούσας Έκθεσης.

εκπαίδευση και είναι αντίθετο προς την Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού.

40. Η παράτυπη παραμονή της οικογένειας και η απέλαση του πατέρα σχετίζεται με σημαντικές αρνητικές ψυχολογικές επιπτώσεις στα παιδιά.

40.1. Το παράτυπο καθεστώς παραμονής οικογενειών μεταναστών έχει σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία των μελών της οικογένειας, με τη μεγαλύτερη επίδραση να βιώνουν τα παιδιά. Συγκεκριμένα, όπως διαπιστώνεται από μελέτες^{11,12}, η παρατεταμένη ανασφάλεια και αβεβαιότητα σε σχέση με το καθεστώς παραμονής, σχετίζεται με αυξημένο συναισθηματικό άγχος στα παιδιά και με προβλήματα υγείας και ψυχικής υγείας, όπως χρόνιο άγχος και κατάθλιψη, στα ενήλικα μέλη της οικογένειας. Σε σχέση με τη διάσπαση της οικογένειας, αναφέρεται¹³ ότι, όσο μεγαλύτερη η διάρκεια του αποχωρισμού και όσο πιο περίπλοκη η διαδικασία της επανένωσης, τόσο μεγαλύτερη η πιθανότητα τα παιδιά να αναφέρουν ψυχολογικά συμπτώματα.

40.2. Στα πλαίσια της συμμετοχής του A.S. στην παραγωγή του ντοκιμαντέρ με θέμα: «Παιδιά που μετακινούνται: Πρώτα απ' όλα, παιδιά» (ίδετε παράγραφο 3 πιο πάνω), δόθηκε η ευκαιρία να εκφράσει τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τους προβληματισμούς του, σε σχέση με τις επιπτώσεις που έχει στη ζωή του η παράτυπη παραμονή της οικογένειάς του και σε σχέση με το γεγονός της απέλασης του πατέρα του. Ο A.S., όπως κάθε άλλο 17χρονο παιδί, έχει όνειρα για σπουδές και επαγγελματική αποκατάσταση τα οποία, όμως, αρχίζει να αντιλαμβάνεται ότι δεν μπορεί να πραγματοποιήσει, λόγω του ότι, η παραμονή του στην Κύπρο στερείται νομιμότητας και μονιμότητας. Επιπρόσθετα, η διαπίστωση ότι, ενώ ο ίδιος θεωρεί τον εαυτό του Κύπριο καθότι εδώ γεννήθηκε, μεγάλωσε και φοίτησε στα δημόσια ελληνικά σχολεία, δεν αντιμετωπίζεται ως Κύπριος μέσα από

¹¹Simich, L., Wu, F. & Nerad, S. Status and Health Security: An Exploratory Study of Irregular Immigrants in Toronto, *Canadian Journal of Public Health* 2007;95(5):369- 373.

¹²Report of the APA Presidential Task Force on Immigration, *Crossroads The Psychology of Immigration in the New Century*, Available online at <http://www.apa.org/topics/immigration/report.aspx>.

¹³Το ίδιο με το 12.

τα επίσημα κρατικά έγγραφα, αλλά αντίθετα καλείται να μεταβεί σε μια χώρα με κουλτούρα και τρόπο ζωής που δεν γνωρίζει και δεν κατανοεί, του προκαλεί θυμό και σύγχυση. Ο θυμός, η ανασφάλεια, η θλίψη και η αβεβαιότητα για το μέλλον είναι συναισθήματα που ενδυναμώθηκαν με την απέλαση του πατέρα και τη διάσπαση της οικογένειάς του, ενώ πλέον προστέθηκε και το άγχος για

ενδεχόμενη σύλληψη του ιδίου ή της μητέρας του. Σε ερώτηση προς τον A.S. από Λειτουργούς του Γραφείου μου, κατά τη διαδικασία προετοιμασίας του για τη συμμετοχή του στο ντοκιμαντέρ, σε σχέση με τα όνειρά του, η απάντηση ήταν αποστομωτική *«...να επανενωθεί η οικογένειά μου και να αποκτήσουμε την κυπριακή υπηκοότητα»*.

Στ. Συστάσεις της Επιτρόπου

Στ. 1. Γενικές συστάσεις

41. Μέσα από τη διερεύνηση της συγκεκριμένης περίπτωσης η οποία, όπως προανέφερα είναι ενδεικτική πολλών παρόμοιων περιπτώσεων οι οποίες υποβλήθηκαν στο Γραφείο μου, εισηγούμαι την **υιοθέτηση μεταναστευτικής πολιτικής από μέρους των αρμόδιων Αρχών που να ρυθμίζει ολοκληρωμένα και με σαφήνεια θέματα των παιδιών μεταναστών χωρίς χαρτιά, με μακροχρόνια παραμονή στην Κύπρο, με τρόπο που να συνάδει με τις διεθνείς δεσμεύσεις τους κράτους και τα διεθνή πρότυπα για τη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων αυτής της κατηγορίας παιδιών.**
42. Στα πλαίσια της πολιτικής αυτής θα πρέπει να υπάρχει ενιαίος χειρισμός καθώς και διυπηρεσιακός συντονισμός και συνεργασία ανάμεσα στις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες, οι οποίες να αξιολογούν το συμφέρον των παιδιών, στη βάση κριτηρίων και παραγόντων, οι οποίοι να επιμετρούν τις συνέπειες που πιθανόν να προκύψουν στη ζωή των παιδιών σε οποιαδήποτε απόφαση τα αφορά, συμπεριλαμβανομένης και της απέλασης των γονέων τους ή ακόμη και των **ιδίων**. Στις εξαιρετικές περιπτώσεις απόφασης απέλασης του γονέα, η οποία κατά την άποψή μου θα πρέπει να είναι επιτρεπτή μόνο για σοβαρούς λόγους δημόσιας τάξης ή ασφάλειας, πρέπει να λαμβάνονται τέτοια μέτρα για τα παιδιά που θα

παραμένουν στη Δημοκρατία, ώστε να είναι δυνατή η διαβίωσή τους κάτω από αξιοπρεπείς συνθήκες έχοντας πρόσβαση στα δικαιώματά τους.

43. Η πιο πάνω εισήγησή μου συνάδει με την εισήγηση της Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στην παράγραφο 44 της προαναφερθείσας Έκθεσης, στην οποία επισημαίνει «...ως επιτακτική ανάγκη το σχεδιασμό, υλοποίηση και εφαρμογή ενός ξεκάθਾਰου κανονιστικού πλαισίου που θα επαναφέρει σε ένα καθεστώς νόμιμης παραμονής και θα ανασύρει από την αφάνεια μετανάστες ή οικογένειες μεταναστών, με μακρά και εδραιωμένη παρουσία στη χώρα, η οποία αναπτύχθηκε σε καθεστώς νομιμότητας. Διασαφηνίζω ότι, δεν αναφέρομαι σε νομιμοποίηση όλων όσων ήλθαν παράτυπα στην Κύπρο. Αντίθετα, εισηγούμαι μια προσέγγιση η οποία θα στοχεύει, με ρεαλιστικό και ανθρώπινο τρόπο, στη επαναδιευθέτηση της νομιμότητας των μεταναστών που έχουν εδραιωμένη παραμονή στη χώρα. Που θα αφορά, δηλαδή, στις περιπτώσεις αλλοδαπών, οι οποίοι είχαν διαμείνει νόμιμα για κάποιο χρονικό διάστημα, αλλά στη συνέχεια δεν μπόρεσαν να ανανεώσουν την άδεια παραμονής τους, για γραφειοκρατικούς λόγους ή επειδή δεν πληρούσαν κάποιες από τις τυπικές προϋποθέσεις του νόμου, με αποτέλεσμα να εκπέσουν από τη νομιμότητα».
44. Περαιτέρω, έχω την άποψη ότι θα πρέπει να διευκρινιστεί η διαδικασία υποβολής αιτήματος στο Υπουργικό Συμβούλιο, για παραχώρηση άδειας παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους ή λόγους φιλευσπλαχνίας, η οποία, ως επί το πλείστον, μπορεί να αφορά σε οικογένειες με παιδιά. Από τη στιγμή που προβλέπεται αυτή η διακριτική ευχέρεια του Υπουργικού Συμβουλίου, θα πρέπει να υιοθετηθούν συγκεκριμένες διαδικασίες για πρόσβαση στο εν λόγω δικαίωμα από οικογένειες μεταναστών ή παιδιά μετανάστες.

Στ.2. Εξατομικευμένες για την περίπτωση συστάσεις

- 45.1.Ειδικότερα, καθόσον αφορά την περίπτωση της οικογένειας S., κατόπιν αξιολόγησης των ιδιαίτερων περιστάσεών της, στη βάση του νομικού πλαισίου το

οποίο ανέλυσα πιο πάνω, με σκοπό τη διασφάλιση του συμφέροντος και των δικαιωμάτων των παιδιών της οικογένειας, εισηγούμαι τις πιο κάτω ενέργειες:

- (i) Να ακυρωθούν οποιαδήποτε διατάγματα σύλληψης/κράτησης αφορούν την κα A.L.B. και τα δύο ανήλικα παιδιά της, με σκοπό την απέλαση.
- (ii) Να παραχωρηθεί καθεστώς παραμονής και εργασίας στην Κύπρο στην οικογένεια της κας A.L.B..
- (iii) Να γίνουν, από τις αρμόδιες Υπηρεσίες, όλες οι απαραίτητες ενέργειες ώστε να παραχωρηθεί στον πατέρα, η δυνατότητα εισόδου στην Κύπρο, για να επανενωθεί με την οικογένειά του.

45.2. Παράλληλα, έχω την άποψη ότι, η νομιμοποίηση της οικογένειας S. εμπίπτει στους ανθρωπιστικούς λόγους ή λόγους φιλευσπλαχνίας και μια τέτοια ενέργεια θα είναι προς το συμφέρον των παιδιών αυτών. Η θέση αυτή θα πρέπει να εξεταστεί και αξιολογηθεί από το κράτος και το Υπουργικό Συμβούλιο ως αρμόδια Αρχή.

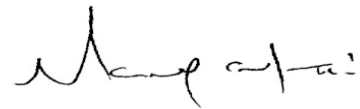
Z. Κατακλείδα

46. Η παρούσα Έκθεση αφορά χειρισμούς των αρμόδιων Αρχών σε σχέση με οικογένεια μεταναστών χωρίς χαρτιά με μακροχρόνια παραμονή στην Κύπρο, της οποίας ο πατέρας απελάθηκε, με αποτέλεσμα να διασπαστεί η οικογένεια. Στην Έκθεση περιλαμβάνονται διαπιστώσεις και εισηγήσεις προς τις αρμόδιες Υπηρεσίες, σε σχέση με τη μεταχείριση που η συγκεκριμένη οικογένεια έτυχε, καθώς και διαπιστώσεις και εισηγήσεις που αφορούν γενικώς τη μεταναστευτική πολιτική, ώστε να διασφαλίζονται βασικές αρχές και δικαιώματα του παιδιού όπως η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, η Αρχή της Μη Διάκρισης και ο σεβασμός του δικαιώματος κάθε παιδιού στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή και στην οικογενειακή ενότητα.

47. Για τον λόγο αυτό, η παρούσα Έκθεση¹⁴, διαβιβάζεται στο Υπουργικό Συμβούλιο τον Υπουργό Εσωτερικών, και τη Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και

¹⁴ Η παρούσα Έκθεση βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού www.childcom.org.cy στο σύνδεσμο «Επίσημες Θέσεις και Εκθέσεις της Επιτρόπου».

Μετανάστευσης για δικές τους ενέργειες στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους. Παράλληλα, κοινοποιείται στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, τον Αρχηγό Αστυνομίας, την Επίτροπο Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, τον Διοικητή Υπηρεσίας Αλλοδαπών και Μετανάστευσης, καθώς και τον Πρόεδρο και τα Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών, και τον Πρόεδρο και τα Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών, για σκοπούς ενημέρωσης.

Λήδα Κουρσουμπά
Επίτροπος Προστασίας των
Δικαιωμάτων του Παιδιού

Λευκωσία, 5 Μαΐου 2014